Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

8 päivänä marraskuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa — Puitepäätös 2008/909/YOS — 17 artikla — Rangaistuksen täytäntöönpanoon sovellettava oikeus — Täytäntöönpanovaltion sellaisen kansallisen säännön tulkinta, jossa säädetään vapausrangaistuksen lyhentämisestä tuomitun vankeusaikanaan tuomion antaneessa valtiossa tekemän työn perusteella — Puitepäätösten oikeusvaikutukset — Yhdenmukaista tulkintaa koskeva velvollisuus

Asiassa C-554/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sofiyski gradski sad (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria) on esittänyt 25.11.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 3.12.2014 ja jota on täydennetty 15.12.2014, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

Atanas Ognyanov,

Sofiyska gradska prokuraturan osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti A. Tizzano, jaostojen puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça ja M. Berger (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, M. Safjan, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda, S. Rodin ja F. Biltgen,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.1.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään A. Rubio González,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman ja M. Gijzen,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään G. Eberhard,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään D. Blundell ja L. Barfoot,

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

— Euroopan komissio, asiamiehinään R. Troosters, W. Bogensberger ja V. Soloveytchik,

kuultuaan julkisasiamiehen 3.5.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa 27.11.2008 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2008/909/YOS (EUVL L 327, s. 27), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24; jäljempänä puitepäätös 2008/909), 17 artiklan 1 ja 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, joka koskee tanskalaisen tuomioistuimen Atanas Ognyanoville rikosasiassa antaman tuomion tunnustamista ja sen hänelle määräämän vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa Bulgariassa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Puitepäätöksellä 2008/909 korvattiin useimmissa jäsenvaltioissa 5.12.2011 alkaen tuomittujen siirtämistä koskevan 21.3.1983 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen ja sen 18.12.1997 tehdyn lisäpöytäkirjan vastaavat määräykset.

4 Puitepäätöksen johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Prosessuaaliset oikeudet rikosoikeudellisissa menettelyissä ovat ratkaisevassa asemassa pyrittäessä varmistamaan jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus oikeudellisessa yhteistyössä. Jäsenvaltioiden välisten suhteiden perustana on erityinen keskinäinen luottamus muiden jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmiin, minkä ansiosta täytäntöönpanovaltio voi tunnustaa tuomion antaneen valtion viranomaisten tekemät päätökset. Sen vuoksi olisi kehitettävä edelleen yhteistyötä, josta määrätään rikostuomioiden täytäntöönpanoa koskevissa Euroopan neuvoston välineissä, erityisesti silloin, kun unionin kansalaisille on määrätty rikostuomio, joka käsittää vapausrangaistuksen tai vapauden menetyksen sisältävän toimenpiteen toisessa jäsenvaltiossa. – –”

5 Puitepäätöksen 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Tarkoitus ja soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tämän puitepäätöksen tarkoituksena on vahvistaa säännöt, joiden mukaisesti jäsenvaltion on tuomitun sosiaalisen kuntoutuksen helpottamiseksi tunnustettava tuomio ja pantava rangaistus täytäntöön.

– –

3. Tätä puitepäätöstä sovelletaan ainoastaan tässä puitepäätöksessä tarkoitettuun tuomioiden tunnustamiseen ja rangaistusten täytäntöönpanoon. – –

– –”

6 Puitepäätöksen 2008/909 8 artiklan, jonka otsikko on ”Tuomion tunnustaminen ja rangaistuksen täytäntöönpano”, sanamuoto on seuraava:

”1. Täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on tunnustettava – – lähetetty tuomio ja toteutettava viipymättä kaikki tarvittavat toimenpiteet rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi, jollei se päätä vedota johonkin 9 artiklassa säädettyyn perusteeseen kieltäytyä tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

2. Jos rangaistuksen kesto ei ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukainen, täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi päättää mukauttaa rangaistusta ainoastaan, jos se ylittää samankaltaisista rikoksista asianomaisen valtion kansallisessa lainsäädännössä säädetyn enimmäisrangaistuksen. Mukautettu rangaistus ei saa olla lyhyempi kuin samankaltaisista rikoksista täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä säädetty enimmäisrangaistus.

3. Jos rangaistus ei ole luonteeltaan täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukainen, täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi mukauttaa rangaistusta täytäntöönpanovaltion omassa lainsäädännössä samankaltaisista rikoksista säädettyyn rangaistukseen tai toimenpiteeseen. Tällaisen rangaistuksen tai toimenpiteen on mahdollisimman pitkälti vastattava tuomion antaneessa valtiossa määrättyä rangaistusta, minkä vuoksi rangaistusta ei voida muuntaa taloudelliseksi rangaistukseksi.

4. Mukautettu rangaistus ei saa olla luonteeltaan tai kestoltaan ankarampi kuin tuomion antaneen valtion määräämä rangaistus.”

7 Puitepäätöksen 10 artiklan, jonka otsikko on ”Osittainen tunnustaminen ja täytäntöönpano”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voisi harkita osittaista tuomion tunnustamista ja rangaistuksen täytäntöönpanoa, se voi, ennen kuin se päättää kieltäytyä tunnustamasta tuomiota ja panemasta rangaistusta täytäntöön kokonaisuudessaan, kuulla tuomion antaneen valtion toimivaltaista viranomaista tarkoituksin päästä sopimukseen – –”

8 Puitepäätöksen 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Niin kauan kuin rangaistuksen täytäntöönpano ei ole alkanut täytäntöönpanovaltiossa, tuomion antanut valtio voi vetää todistuksen pois mainitusta valtiosta ilmoittaen tämän toimenpiteen syyt. Todistuksen pois vetämisen jälkeen täytäntöönpanovaltio ei saa enää panna rangaistusta täytäntöön.”

9 Puitepäätöksen 2008/909 17 artiklassa, jonka otsikko on ”Täytäntöönpanoon sovellettava lainsäädäntö”, säädetään seuraavaa:

”1. Rangaistuksen täytäntöönpanoon sovelletaan täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä. Jollei 2 ja 3 kohdasta muuta johdu, täytäntöönpanovaltion viranomaisilla on yksin toimivalta päättää täytäntöönpanomenettelyistä ja määrätä kaikista niihin liittyvistä toimenpiteistä, myös ennenaikaiseen tai ehdonalaiseen vapauteen päästämisen perusteista.

2. Täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on vähennettävä suoritettavan vapausrangaistuksen kokonaiskestosta koko se aika, joka vapausrangaistuksesta on jo suoritettu sen rangaistuksen johdosta, jonka osalta tuomio on annettu.

3. Täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on pyynnöstä ilmoitettava tuomion antaneen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollista ennenaikaista tai ehdonalaista vapauttamista koskevista sovellettavista säännöksistä. Tuomion antanut valtio voi suostua näiden säännösten soveltamiseen tai vetää pois todistuksen.

4. Jäsenvaltiot voivat säätää, että missä tahansa ennenaikaista tai ehdonalaista vapauttamista koskevassa päätöksessä voidaan ottaa huomioon tuomion antaneen valtion ilmoittamat kansallisen lainsäädännön säännökset, joiden mukaan tuomitulla on oikeus ennenaikaiseen tai ehdonalaiseen vapauttamiseen tiettynä ajankohtana."

10 Tuomioon, jonka tuomion antanut valtio on antanut ja lähettänyt täytäntöönpanovaltioon, on liitettävä todistus. Puitepäätöksen 2008/909 liitteessä I on tämän todistuksen vakiomalli.

11 Vakiomallin i 2 kohta koskee "[tietoja] rangaistuksen kestosta". Tuomion antaneen valtion on siis ilmoitettava ensiksi rangaistuksen kokonaiskesto päivinä (todistuksen i 2.1 kohta), toiseksi sen rangaistuksen johdosta, jonka osalta tuomio on annettu, jo suoritetun vapausrangaistuksen kokonaiskesto päivinä (todistuksen i 2.2 kohta) ja kolmanneksi tuomion kokonaiskestosta muista kuin 2.2 kohdassa tarkoitetuista syistä vähennettävien päivien lukumäärä (todistuksen i 2.3 kohta).

Bulgarian oikeus

12 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että sen laatimisajankohtana puitepäätöstä 2008/909 ei vielä ollut pantu täytäntöön Bulgarian oikeudessa.

13 Rikoslain (Nakazatelen kodeks) 41 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

"Tuomitun henkilön tekemä työ huomioidaan lyhentämällä rangaistuksen kestoaikaa siten, että kaksi työpäivää vastaa kolmea päivää vapauden menetystä."

14 Rikosprosessilain (Nakazatelno protsesualen kodeks) 457 §:n, joka koskee rangaistuksen täytäntöönpanoa tuomittuja siirrettäessä, 4–6 momentissa säädetään seuraavaa:

"4. Jos Bulgarian tasavallan lain mukainen rikoksesta tuomitun vapausrangaistuksen enimmäiskesto on tuomiossa vahvistettua kestoa lyhyempi, alioikeus lyhentää määrättyä rangaistusta tähän kestoon. Jos Bulgarian tasavallan laissa ei säädetä rikoksesta vapausrangaistusta, alioikeus määrää rangaistuksen, joka vastaa mahdollisimman pitkälle tuomiossa määrättyä rangaistusseuraamusta.

5. Tutkintavankeusaika ja tuomion antaneessa valtiossa jo suoritettu rangaistusaika vähennetään ja – jos määrätyt rangaistusseuraamukset eroavat toisistaan – otetaan huomioon rangaistuksen kestoa määritettäessä.

6. Tuomiossa määrätyt lisärangaistukset on pantava täytäntöön, jos niistä säädetään vastaavissa Bulgarian tasavallan lain säännöksissä eikä niitä ole pantu täytäntöön tuomion antaneessa valtiossa."

15 Varhoven kasatsionen sad (kassaatiotuomioistuin, Bulgaria) katsoi 12.11.2013 antamassaan tulkintaratkaisussa nro 3/13 (jäljempänä tulkintaratkaisu), että rikosprosessilain 457 §:n 5 momenttia on, kun se luetaan yhdessä rikoslain 41 §:n 3 momentin kanssa, tulkittava siten, että täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on otettava rangaistusta lyhentävänä huomioon yleishyödyllinen työ, jota siirretty bulgarialainen tuomittu on tehnyt tuomion antaneessa valtiossa, siten, että kaksi työpäivää vastaa kolmea päivää vapauden menetystä, jollei tuomion antanut valtio ole jo lyhentänyt tätä rangaistusta tämän mukaisesti.

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää ennakkoratkaisupyynnössään, että tämä tulkintaratkaisu on sitä sitova.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lisää, ettei laissa eikä tulkintaratkaisussa todeta, että tuomion antaneelle valtiolle olisi ilmoitettava siitä, että toimivaltaiset Bulgarian viranomaiset lyhentävät rangaistusta tällä tavoin, tai että siltä olisi pyydettävä lausuntoa tai suostumusta siihen.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

18 Retten i Glostrup (Glostrupin alioikeus, Tanska) tuomitsi 28.11.2012 antamallaan tuomiolla Ognyanovin, joka on Bulgarian kansalainen, yhteensä 15 vuoden vankeusrangaistukseen taposta ja törkeästä varkaudesta.

19 Ognyanov oli ensin tutkintavankeudessa Tanskassa 10.1.–28.11.2012, jolloin häntä koskeva langettava tuomio sai lainvoiman.

20 Tämän jälkeen hän suoritti Tanskassa osan vankeusrangaistuksestaan 28.11.2012–1.10.2013, minkä jälkeen hänet siirrettiin Bulgarian viranomaisille.

21 Ognyanov työskenteli vankeusaikanaan Tanskassa 23.1.2012–30.9.2013.

22 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Tanskan viranomaiset nojautuivat puitepäätöksen 2008/909 säännöksiin Ognyanovin siirtämiseksi Bulgarian viranomaisille. Tanskan viranomaiset pyysivät Bulgarian viranomaisilta tietoja rangaistuksesta, jonka ne aikoivat panna täytäntöön, ja ennenaikaista vapauttamista koskevista Bulgariassa sovellettavista säännöistä. Ne totesivat lisäksi nimenomaisesti, että Tanskan lainsäädännön perusteella vapausrangaistusta ei voida lyhentää sen täytäntöönpanon aikana tehdyn työn perusteella.

23 Ennakkoratkaisupyynnössä määrittelemättömänä ajankohtana Sofiyska gradska prokuratura (Sofian kaupungin virallinen syyttäjä, Bulgaria) saattoi asian rikosprosessilain 457 §:n nojalla ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta tämä ratkaisisi tanskalaisen tuomioistuimen Ognyanoville langettaman tuomion täytäntöönpanoon liittyvät kysymykset.

24 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii tulkintaratkaisussa omaksutun näkemyksen perusteella sitä, onko Ognyanovin vielä suorittamatta olevan rangaistuksen keston määrittämiseksi otettava huomioon ajanjakso, jonka hän teki työtä tanskalaisessa vankilassa. Jos näin on, asianomaisella henkilöllä olisi oikeus siihen, että rangaistuksesta vähennetään yhden vuoden, kahdeksan kuukauden ja 20 päivän sijaan kaksi vuotta, kuusi kuukautta ja 24 päivää, jolloin hänet olisi vapautettava ennenaikaisesti. Kyseinen tuomioistuin lisää, että puitepäätöksessä 2008/909 ei säädetä tällaisesta rangaistuksen lyhentämisestä.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää päätöksessään syyt, joiden vuoksi se päätyi siihen, että Bulgarian oikeus ei ole puitepäätöksen 2008/909 asian kannalta merkityksellisten säännösten mukainen.

26 Kyseinen tuomioistuin katsoo ensiksi, että puitepäätöksen 17 artiklan 1 kohdassa annetaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisille viranomaisille valta päättää, millä tavalla vapausrangaistus pannaan täytäntöön, mutta siinä ei anneta niille toimivaltaa arvioida oikeudellisesti uudelleen tuomion antaneessa valtiossa jo täytäntöön pantua seuraamusta. Kyseisen tuomioistuimen mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaiset viranomaiset eivät voi lyhentää vielä suorittamatta olevaa rangaistusta tuomitun tuomion antaneen valtion vankilassa tekemän työn perusteella.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo toiseksi, että puitepäätöksen 2008/909 17 artiklan 2 kohdassa velvoitetaan täytäntöönpanovaltio vähentämään tuomitun tuomion antaneessa valtiossa siirtoajankohtana jo suorittama vankeusrangaistus kokonaisuudessaan ja että tällaista tavoitetta ei voida saavuttaa, jos kyseisen täytäntöönpanovaltion toimivaltaiset viranomaiset vähentävät ajanjakson, joka on lyhyempi tai pidempi kuin tuomion antaneen valtion lainsäädännön mukaisesti suoritettu rangaistus. Kyseisen tuomioistuimen mukaan tosiasiallista vapaudenmenetystä pidemmän ajan vähentäminen olisi siis tämän säännöksen vastaista.

28 Kyseisen tuomioistuimen mukaan puitepäätöksen 2008/909 kahta muuta säännöstä, joiden nojalla rangaistusta voidaan lyhentää, eli sen 8 artiklan 2 kohtaa ja 10 artiklan 1 kohtaa ei selvästikään voida soveltaa sen käsiteltävänä olevassa asiassa.

29 Sofiyski gradski sad on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko puitepäätöksen 2008/909 säännösten mukaan mahdollista, että täytäntöönpanovaltio lyhentää siirtämismenettelyssä tuomion antaneen valtion asettaman seuraamuksen ’vapauden menetys’ kestoa tämän seuraamuksen suorittamisen aikana tuomion antaneessa valtiossa tehdyn työn perusteella seuraavasti:
   a) Seuraamuksen lyhentäminen on seuraus täytäntöönpanovaltion oikeuden soveltamisesta seuraamuksen täytäntöönpanoon [puitepäätöksen 2008/909] 17 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Sallitaanko tässä säännöksessä se, että täytäntöönpanovaltion oikeutta sovelletaan seuraamuksen täytäntöönpanoon jo siirtämismenettelyssä niiden olosuhteiden osalta, jotka syntyivät tuomitun ollessa tuomion antaneen valtion tuomiovallan alainen (nimittäin vankeuden aikana tuomion antaneen valtion vankilassa tehty työ)?
   b) Seuraamuksen lyhentäminen seuraa vähentämisestä [puitepäätöksen 2008/909] 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Sallitaanko tässä säännöksessä sellaisen ajanjakson vähentäminen, joka on pidempi kuin tuomion antaneen valtion oikeuden mukaan määrätty vankeusaika, kun sovelletaan täytäntöönpanovaltion oikeutta ja sen nojalla arvioidaan oikeudellisesti uudelleen tuomion ant[an]eessa valtiossa syntyneitä olosuhteita (nimittäin tuomion antaneen valtion vankilassa tehtyä työtä)?

2) Mikäli tätä tai muita puitepäätöksen [2008/909] säännöksiä sovelletaan käsiteltävänä olevaan seuraamuksen lyhentämiseen, onko siitä ilmoitettava tuomion antaneelle valtiolle, kun se on nimenomaisesti pyytänyt tätä, ja onko siirtämismenettely sen kieltäytyessä jätettävä sillensä? Mikäli ilmoitusvaatimukseen vastataan myöntävästi, kuinka ilmoittaminen pitää tehdä – yleisesti ja abstraktisti sovellettavasta oikeudesta vai konkreettisesta lyhentämisestä, jonka kansallinen tuomioistuin aikoo tehdä tosiasiallisesti tuomitun henkilön osalta?

3) Mikäli unionin tuomioistuin toteaa, ettei [puitepäätöksen 2008/909] 17 artiklan 1 ja 2 kohdan säännöksissä sallita sitä, että täytäntöönpanovaltio lyhentää kansallisen oikeutensa perusteella rangaistusta (tuomion antaneessa valtiossa tehdyn työn perusteella), onko kansallisen tuomioistuimen ratkaisu soveltaa kuitenkin kansallista oikeutta, koska se on edullisempi kuin puitepäätöksen 17 artikla, unionin oikeuden mukainen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ensimmäisellä kysymyksellään ennen kaikkea, onko puitepäätöksen 2008/909 17 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännölle, jota tulkitaan siten, että täytäntöönpanovaltio saa lyhentää tuomitun rangaistusta tämän vankeusaikanaan tuomion antaneessa valtiossa tekemän työn perusteella, kun viimeksi mainitun valtion toimivaltaiset viranomaiset eivät ole kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti myöntäneet tällaista rangaistuksen lyhennystä.

31 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on palautettava mieleen, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio 16.7.2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 35 kohta).

32 Puitepäätöksen 2008/909 17 artiklan 1 ja 2 kohdan sanamuodosta on todettava, että kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”rangaistuksen täytäntöönpanoon sovelletaan täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä”, mutta siinä ei täsmennetä, kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 63 kohdassa, onko kyse rangaistuksen täytäntöönpanosta siitä lähtien, kun tuomio on julistettu tuomion antaneessa valtiossa, vai vasta siitä lähtien, kun tuomittu on siirretty täytäntöönpanovaltioon.

33 Puitepäätöksen 2008/909 17 artiklan 2 kohdassa puolestaan säädetään, että ”täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on vähennettävä suoritettavan vapausrangaistuksen kokonaiskestosta koko se aika, joka vapausrangaistuksesta on jo suoritettu sen rangaistuksen johdosta, jonka osalta tuomio on annettu”. Tämä säännös, jossa lähdetään siitä, että tuomittu voi suorittaa osan rangaistuksestaan tuomion antaneessa valtiossa ennen siirtämistään, ei mahdollista sen ratkaisemista, voiko täytäntöönpanovaltio lyhentää rangaistusta tuomitun vankeusaikanaan tuomion antaneessa valtiossa tekemän työn perusteella.

34 On siis otettava huomioon puitepäätöksen 2008/909 17 artiklan asiayhteys. Tältä osin on huomattava, että tämä artikla sisältyy puitepäätöksen II lukuun, jonka otsikko on ”Tuomioiden tunnustaminen ja rangaistusten täytäntöönpano”. Tässä luvussa, joka muodostuu 4–25 artiklasta, esitetään joukko periaatteita kronologisessa järjestyksessä.

35 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 100 kohdassa, ensimmäisessä vaiheessa puitepäätöksen 2008/909 4–14 artiklassa vahvistetaan säännöt, joita jäsenvaltioiden on noudatettava tuomitun siirtämiseksi. Niinpä puitepäätöksen 4–6 artiklassa täsmennetään ensiksi tuomion ja todistuksen lähettämistä täytäntöönpanovaltioon koskevat menettelytavat. Puitepäätöksen 7–14 artiklassa vahvistetaan tämän jälkeen periaatteet, joita sovelletaan tuomion tunnustamista koskevaan päätökseen ja rangaistuksen täytäntöönpanoa koskevaan päätökseen.

36 Puitepäätöksen 8 artiklassa asetetaan erityisesti täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle tuomion antaneessa valtiossa määrätyn rangaistuksen mukauttamista koskevat ankarat edellytykset, jotka ovat myös ainoat poikkeukset kyseisen viranomaisen lähtökohtaisesta velvollisuudesta tunnustaa sille lähetetty tuomio ja panna täytäntöön rangaistus, jonka kesto ja luonne vastaavat tuomion antaneessa valtiossa annetussa tuomiossa määrättyjä.

37 Puitepäätöksen 2008/909 13 artiklasta käy lisäksi ilmi, että tuomion antanut valtio säilyttää rangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan toimivaltansa niin kauan kuin ”rangaistuksen täytäntöönpano ei ole alkanut täytäntöönpanovaltiossa”.

38 Toisessa vaiheessa puitepäätöksen 2008/909 15 artiklassa säädetään tuomitun siirtämiseen sovellettavista menettelytavoista, ja sen 16 artiklaan sisältyy erityissäännöksiä sen tilanteen varalta, että tuomittu kuljetetaan toisen jäsenvaltion alueen kautta.

39 Puitepäätöksen 2008/909 17 artikla muodostaa jatkeen sitä edeltäville säännöksille, koska siinä vahvistetaan periaatteet, joita sovelletaan rangaistuksen täytäntöönpanoon sen jälkeen, kun tuomittu on siirretty täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

40 Tästä seuraa, että puitepäätöksen 2008/909 17 artiklaa on tulkittava siten, että yksin tuomion antaneen valtion lainsäädäntöä on sovellettava – myös siltä osin kuin kyse on rangaistuksen mahdollisesta lyhentämisestä – asianomaisen henkilön kyseisen valtion alueella suorittamaan rangaistuksen osaan siihen saakka, kunnes hänet siirretään täytäntöönpanovaltioon. Täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä puolestaan sovelletaan vain siihen rangaistuksen osaan, jota kyseinen henkilö ei ole vielä suorittanut, tämän siirron jälkeen täytäntöönpanovaltion alueella.

41 Tämä tulkinta seuraa myös puitepäätöksen 2008/909 liitteessä I olevasta todistuksen vakiomallista.

42 Tältä osin on huomattava, että kyseinen todistuksen vakiomalli on vakiolomake, joka tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen on täytettävä ja tämän jälkeen lähetettävä langettavan tuomion kanssa täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Puitepäätöksen 2008/909 8 artiklan 1 kohdan mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on tunnustettava langettava tuomio tuomion antaneen valtion toimivaltaisen viranomaisen tässä todistuksessa ilmoittamien tietojen perusteella.

43 Rangaistuksen kestosta annettavia tietoja koskevasta todistuksen vakiomallin i 2.2 kohdasta ilmenee, että tuomion antaneen valtion on ilmoitettava sen rangaistuksen johdosta, jonka osalta tuomio on annettu, jo suoritetun vapausrangaistuksen kokonaiskesto päivinä. Tuomion antaneen valtion on ilmoitettava tämän vakiomallin i 2.3 kohdassa tuomion kokonaiskestosta muista kuin vakiomallin i 2.2 kohdassa tarkoitetuista syistä vähennettävien päivien lukumäärä. Vakiomallin i 2.3 kohtaan sisältyy myös luettelo, joka ei ole tyhjentävä, näistä ”muista syistä”, joihin kuuluvat jo myönnetty armahdus tai rangaistuksen lieventäminen. Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 116 kohdassa, tuomion antanut valtio voi tämän i 2.3 kohdan nojalla antaa lisätietoja, kun rangaistusta on jo lyhennetty erityisten olosuhteiden, kuten esimerkiksi tuomitun vankilassa tekemän työn, perusteella.

44 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että ennen kuin täytäntöönpanovaltio tunnustaa langettavan tuomion ja tuomittu siirretään viimeksi mainittuun valtioon, tuomion antaneen valtion on määritettävä sen alueella suoritettuun vankeusaikaan liittyvät rangaistuksen lyhentämiset. Viimeksi mainittu yksin on toimivaltainen lyhentämään rangaistusta ennen siirtoa tehdyn työn perusteella ja tarvittaessa ilmoittamaan täytäntöönpanovaltiolle tästä lyhennyksestä puitepäätöksen 2008/909 4 artiklassa tarkoitetussa todistuksessa. Täytäntöönpanovaltio ei siis voi taannehtivasti korvata tuomion antaneen valtion rangaistusten täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä omalla lainsäädännöllään eikä varsinkaan rangaistusten lyhentämistä koskevalla lainsäädännöllään siltä osin kuin kyse on rangaistuksen siitä osasta, jonka asianomainen on jo suorittanut tuomion antaneen valtion alueella.

45 Käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle esitetyistä asiakirjoista käy ilmi, että kun Ognyanov siirrettiin Bulgarian toimivaltaisille viranomaisille, Tanskan viranomaiset ilmoittivat nimenomaisesti, että Tanskan lainsäädännön mukaan vapausrangaistusta ei ole mahdollista lyhentää tuomitun vankeusaikanaan tekemän työn perusteella. Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kaltainen rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvien kysymysten osalta toimivaltainen viranomainen täytäntöönpanovaltiossa ei voi lyhentää rangaistusta verrattuna siihen rangaistuksen osaan, jonka tuomittu on jo suorittanut tuomion antaneen valtion alueella, kun viimeksi mainitun valtion viranomaiset eivät kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ole myöntäneet tällaista rangaistuksen lyhennystä.

46 Päinvastainen tulkinta saattaisi lopulta haitata puitepäätöksellä 2008/909 tavoiteltuja päämääriä, joihin kuuluu muun muassa kunnioittaa vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta, joka kyseisen puitepäätöksen johdanto-osan ensimmäisen perustelukappaleen – kun se luetaan SEUT 82 artiklan 1 kohdan valossa – mukaan on rikosasioiden oikeudellisen yhteistyön kulmakivi Euroopan unionissa (ks. vastaavasti tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 79 kohta).

47 Tältä osin puitepäätöksen 2008/909 johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa korostetaan, että tämän yhteistyön perustana on erityinen keskinäinen luottamus muiden jäsenvaltioiden oikeudellisiin järjestelmiin.

48 Se, että täytäntöönpanovaltion kansallinen tuomioistuin sen jälkeen, kun se on tunnustanut tuomion antaneen valtion tuomioistuimen antaman langettavan tuomion ja kun tuomittu on siirretty täytäntöönpanovaltion viranomaisille, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti lyhentää rangaistusta verrattuna siihen rangaistuksen osaan, jonka tuomittu on jo suorittanut tuomion antaneen valtion

alueella, kun viimeksi mainitun valtion toimivaltainen viranomainen ei ole kansallisen lainsäädäntönsä perusteella myöntänyt tällaista lyhennystä, vaarantaa erityisen keskinäisen luottamuksen muiden jäsenvaltioiden oikeudellisiin järjestelmiin.

49 Tällaisessa tilanteessa täytäntöönpanovaltion kansallinen tuomioistuin soveltaisi siis taannehtivasti kansallista lainsäädäntöään siihen rangaistuksen osaan, joka on suoritettu tuomion antaneeseen valtioon kuuluvalla alueella. Se tutkisi siis uudelleen mainitun valtion alueella suoritetun vankeusajan, mikä olisi ristiriidassa vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen kanssa.

50 Puitepäätöksen 2008/909 3 artiklan 1 kohdasta käy lisäksi ilmi, että tuomion tunnustamisella ja rangaistuksen täytäntöönpanolla muussa kuin tuomion antaneessa jäsenvaltiossa pyritään tuomitun sosiaalisen kuntoutuksen helpottamiseen. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen huomiotta jättäminen horjuttaisi myös tätä tavoitetta.

51 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että puitepäätöksen 2008/909 17 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännölle, jota tulkitaan siten, että täytäntöönpanovaltio saa lyhentää tuomitun rangaistusta tämän vankeusaikanaan tuomion antaneessa valtiossa tekemän työn perusteella, kun viimeksi mainitun valtion toimivaltaiset viranomaiset eivät kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti ole myöntäneet tällaista rangaistuksen lyhennystä.

Toinen kysymys

52 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään selvittää, onko siinä tapauksessa, että täytäntöönpanovaltion toimivaltainen viranomainen voi puitepäätöksen 2008/909 17 artiklan nojalla soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaista rangaistuksen lyhennystä verrattuna siihen rangaistuksen osaan, jonka tuomittu on jo suorittanut tuomion antaneen valtion alueella, täytäntöönpanovaltion ilmoitettava tuomion antaneelle valtiolle, joka on tehnyt ilmoittamista koskevan nimenomaisen pyynnön, tästä soveltamisesta. Jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, minkälaisia tietoja tällöin on toimitettava.

53 Ensimmäiseen kysymykseen annetun vastauksen johdosta toista kysymystä ei ole tarpeen tutkia.

Kolmas kysymys

54 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko unionin oikeutta tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin soveltaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaista kansallista sääntöä, vaikka se on puitepäätöksen 2008/909 17 artiklan 1 ja 2 kohdan vastainen, sillä perusteella, että kyseinen kansallinen sääntö on edullisempi kuin mainittu unionin oikeussääntö.

55 On aluksi korostettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen viittaus lievemmän rikoslainsäädännön taannehtivaan soveltamiseen perustuu siihen lähtökohtaan, että Bulgarian oikeutta – erityisesti sen rangaistuksen lyhentämistä koskevia sääntöjä – sovelletaan myös Ognyanovin ennen hänen Bulgariaan siirtoaan Tanskassa suorittamaan vankeusjaksoon. Kuten ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta ilmenee, tämä lähtökohta on virheellinen.

56 Tämän tultua täsmennetyksi on vielä todettava, että toisin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ja Euroopan komissio näyttävät esittävän, puitepäätöksellä 2008/909 ei ole välitöntä oikeusvaikutusta. Puitepäätös näet annettiin unionin aikaisemman kolmannen pilarin perusteella ja erityisesti EU 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla. Kyseisessä määräyksessä määrättiin yhtäältä,

että puitepäätökset velvoittavat jäsenvaltioita saavutettavaan tulokseen nähden mutta jättävät kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot, ja toisaalta, että puitepäätöksillä ei voi olla välitöntä oikeusvaikutusta.

57 Tältä osin on palautettava mieleen, että perussopimusten liitteenä olevan, siirtymämääräyksistä tehdyn pöytäkirjan (N:o 36) 9 artiklan mukaan ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa hyväksyttyjen, EU-sopimukseen perustuvien unionin toimielinten, elinten ja laitosten säädösten oikeusvaikutukset säilyvät niin kauan kuin näitä säädöksiä ei kumota lainsäädäntöteitse tai tuomioistuimessa tai muuteta perustamissopimusten nojalla. Koska puitepäätöstä 2008/909 ei ole kumottu lainsäädäntöteitse tai tuomioistuimessa tai muutettu, sen oikeusvaikutukset säilyvät EU 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti.

58 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan puitepäätöksillä ei myöskään voi EU 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan olla välitöntä oikeusvaikutusta, mutta niiden sitovan luonteen vuoksi kansallisilla viranomaisilla ja erityisesti kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus tulkita kansallista oikeutta niiden mukaisesti (ks. tuomio 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

59 Kansallisen tuomioistuimen on kansallista oikeutta soveltaessaan tulkittava sitä mahdollisimman pitkälle puitepäätöksen sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta sillä tarkoitettu tulos saavutettaisiin. Tämä velvollisuus tulkita kansallista oikeutta yhdenmukaisesti puitepäätöksen kanssa on erottamaton osa EUT-sopimuksella luotua järjestelmää, sillä näin kansalliset tuomioistuimet voivat toimivaltansa rajoissa varmistaa unionin oikeuden täyden tehokkuuden, kun ne ratkaisevat käsiteltäväkseen saatettuja asioita (ks. tuomio 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

60 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy lisäksi ilmi, että sen laatimisajankohtana puitepäätöstä 2008/909 ei vielä ollut pantu täytäntöön Bulgarian oikeudessa, vaikka puitepäätöksen 29 artiklan mukaan täytäntöönpanon olisi pitänyt tapahtua 5.12.2011 mennessä.

61 Tältä osin on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on velvollisuus noudattaa yhdenmukaisen tulkinnan periaatetta puitepäätöksen täytäntöönpanolle varatun määräajan päättymisestä lähtien (ks. analogisesti tuomio 4.7.2006, Adeneler ym., C-212/04, EU:C:2006:443, 115 ja 124 kohta).

62 Tällä yhdenmukaisen tulkinnan periaatteella on tosin tietyt rajat.

63 Kansallisen tuomioistuimen velvollisuutta tukeutua puitepäätöksen sisältöön, kun se tulkitsee ja soveltaa asiaan liittyviä kansallisen oikeuden säännöksiä, rajoittavat yleiset oikeusperiaatteet, erityisesti oikeusvarmuuden periaate ja taannehtivuuskiellon periaate (ks. tuomio 16.6.2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, 44 kohta ja tuomio 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, 55 kohta)

64 Nämä periaatteet estävät erityisesti sen, että kyseinen velvollisuus voisi johtaa siihen, että puitepäätöksen perusteella ja sen täytäntöön panemiseksi annetusta lainsäädännöstä riippumatta määritettäisiin puitepäätöksen säännöksiä rikkovien henkilöiden rikosoikeudellinen vastuu tai ankaroitettaisiin sitä (ks. tuomio 16.6.2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, 45 kohta).

65 Käsiteltävässä asiassa yhdenmukaista tulkintaa koskeva velvollisuus merkitsee kuitenkin, että Ognyanov ei voi Bulgarian oikeuden nojalla saada hyväkseen rangaistuksen lyhennystä vankeusaikanaan Tanskassa tekemänsä työn perusteella, koska lyhennyksen myöntäminen kuuluu viimeksi mainitun jäsenvaltion yksinomaiseen toimivaltaan. Velvollisuudesta ei sen sijaan seuraa, että määritettäisiin Ognyanovin rikosoikeudellinen vastuu tai ankaroitettaisiin sitä taikka että muutettaisiin hänen vahingokseen Retten i Glostrupin 28.11.2012 antamassaan tuomiossa määräämän rangaistuksen kestoa.

66 Yhdenmukaista tulkintaa koskeva velvollisuus myös lakkaa, kun kansallista oikeutta ei voida soveltaa tavalla, joka johtaa tällä puitepäätöksellä tavoitellun tuloksen kanssa sopusoinnussa olevaan tulokseen. Toisin sanoen yhdenmukaisen tulkinnan periaate ei voi olla perustana kansallisen oikeuden contra legem -tulkinnalle. Tämä periaate edellyttää kuitenkin, että kansallinen tuomioistuin ottaa tarvittaessa huomioon kansallisen oikeuden säännökset kokonaisuudessaan arvioidakseen, missä määrin kansallista oikeutta voidaan soveltaa niin, ettei tästä aiheudu puitepäätöksellä tavoitellun tuloksen kanssa ristiriitaista lopputulosta (ks. tuomio 16.6.2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, 47 kohta ja tuomio 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, 55 ja 56 kohta).

67 Tässä asiayhteydessä on täsmennettävä, että yhdenmukaista tulkintaa koskeva vaatimus sisältää kansallisille tuomioistuimille, myös asiaa ylimpänä oikeusasteena käsitteleville, velvollisuuden muuttaa tarvittaessa vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jos se perustuu sellaiseen kansallisen oikeuden tulkintaan, joka ei sovi yhteen puitepäätöksen tavoitteiden kanssa (ks. analogisesti tuomio 19.4.2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, 33 kohta ja tuomio 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, 35 kohta).

68 Käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimelle esitetyistä asiakirjoista ilmenee, että pääasiassa kyseessä oleva sääntö, jonka mukaan täytäntöönpanovaltion toimivaltaisen viranomaisen on otettava siirretyn bulgarialaisen tuomitun tuomion antaneessa valtiossa tekemä yleishyödyllinen työ huomioon rangaistuksen lyhentämiseksi, seuraa tulkinnasta, jonka Varhoven kasatsionen sad tulkintaratkaisussaan teki rikosprosessilain 457 §:n 5 momentista, luettuna yhdessä rikoslain 41 §:n 3 momentin kanssa.

69 Niinpä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei voi pääasiassa katsoa pätevästi, että sen on mahdoton tulkita kyseessä olevaa kansallista säännöstä unionin oikeuden mukaisesti, vain sen takia, että Varhoven kasatsionen sad on tulkinnut kyseistä säännöstä tavalla, joka ei sovi yhteen tämän oikeuden kanssa (ks. vastaavasti tuomio 19.4.2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, 34 kohta).

70 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on velvollisuus varmistaa puitepäätöksen 2008/909 täysi vaikutus jättämällä tarvittaessa omasta aloitteestaan soveltamatta Varhoven kasatsionen sadin tekemää tulkintaa, kun tämä tulkinta ei ole yhteensopiva unionin oikeuden kanssa (ks. vastaavasti tuomio 5.7.2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, 36 kohta).

71 Kaiken edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että unionin oikeutta on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon kaikki kansalliset oikeussäännöt ja tulkittava niitä mahdollisimman pitkälti puitepäätöksen 2008/909 mukaisesti, jotta sillä tavoiteltu tulos saavutettaisiin, jättämällä tarvittaessa omasta aloitteestaan soveltamatta kansallisen tuomioistuimen, joka on ylin oikeusaste, tekemää tulkintaa, kun tämä tulkinta ei ole yhteensopiva unionin oikeuden kanssa.

Sur les dépens

72 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa 27.11.2008 tehdyn**

neuvoston puitepäätöksen 2008/909/YOS, sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS, 17 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännölle, jota tulkitaan siten, että täytäntöönpanovaltio saa lyhentää tuomitun rangaistusta tämän vankeusaikanaan tuomion antaneessa valtiossa tekemän työn perusteella, kun viimeksi mainitun valtion toimivaltaiset viranomaiset eivät ole kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti myöntäneet tällaista rangaistuksen lyhennystä.

2) **Unionin oikeutta on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon kaikki kansalliset oikeussäännöt ja tulkittava niitä mahdollisimman pitkälti puitepäätöksen 2008/909, sellaisena kuin se on muutettuna puitepäätöksellä 2009/299, mukaisesti, jotta sillä tavoiteltu tulos saavutettaisiin, jättämällä tarvittaessa omasta aloitteestaan soveltamatta kansallisen tuomioistuimen, joka on ylin oikeusaste, tekemää tulkintaa, kun tämä tulkinta ei ole yhteensopiva unionin oikeuden kanssa.**

Allekirjoitukset